

Orhot Tsadikim

Chapitre 16 - La paresse

השער הששה עשר - שער העצלות

העצלות היא מידה רעה מאד. מי שזאת המידה גוברת בו, עניניו מקולקלים מאד בעולם הזה ובעולם הבא. ועליו אמר שלמה המלך, עליו השלום (משלי כד ל - לא): "על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב, והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה", דימה חכמת עצל לשדה איש עצל: שדה איש עצל לא די שאינו מגדל תבואה מפני שאינו עובד אותו כראוי, אלא מגדל אף דברים גרועים, כגון חרולים וקמשונים המזיקים, ואפילו אם היה טורח בשדהו עד שיגדל תבואה, מחמת עצלותו יפסיד התבואה, כי גדר אבניו נהרסה, והוא עצל ואינו מתקן הגדר, ומתוך כך יכנסו הבהמות והגנבים ולוקחים הכל. ואמר "גדר אבניו נהרסה", אף על פי שגדר אבנים חזקה מאד, אף על פי כן היא נהרסה מחמת עצלותו, שלא תיקן חסרונה קודם שנפלה.

כן ענין העצל בתורה ובמצוות, כי העצלים אוהבים מנוחה, ומתוך כך המצוות קשות עליהם ולימוד התורה כבידה על נפשם, ויברחו מן המדרש אל המנוחה, וכשהם יושבים בבית הכנסת ישנים, כענין שנאמר (משלי יט טו): "עצלה תפיל תרדמה", כי העצלות מביאה שינה בטבע האדם. וכבר הזהיר שלמה המלך, עליו השלום (משלי י ו י): "מעט שנות מעט תנומות מעט חבוק ידים לשכב". לא די לעצל שלא יגיע לידיעת התורה כיון שאינו עוסק בתורה כראוי, אלא אפילו מחמת

Questions au Rav Dayan (tome 6)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

העצלות מעלה בלבו סברות של טעות, כי העצל יורה היתר לעצמו ויאמר: טוב לגוף המנוחה כדי שיתחזק, כי כשהאדם חזק הוא יכול לעשות יותר מן החלש. ומטה אזניו לדברים בטלים, ואומר שבזה יהא לבו פתוח. נמצא, שהעצלות גורמת שיחפש סברות לומר שעושה מצוה לבטל מן הלימוד. אף על פי שזאת הסברא היא אמת, שטוב לנוח כדי שיתחזק או לשמוע מילי דבדיחותא לפתוח הלב, זהו דוקא לאדם הזריז ועוסק בתורה, כי אין ככח אבנים כח האדם או עצמותיו כנחושת לטרוח תמיד, ופעמים צריך לנוח כדי שיתחזק, אבל העצל מיישר זאת הסברא ונמשך אחריה עד שיתבטל מכל וכל. ולעולם בענין שיש בו טורח יעשה סברא לפי העצלות.

העצל הוא רך הלבב ואינו גולה למקום תורה, ועליו אמר שלמה המלך, עליו השלום, שבעה דברים. כיצד? אומרים לעצל: רבך בעיר - לך ולמד תורה ממנו! והוא משיב להם: מתיירא אני מן הארי שבדרך, שנאמר (משלי כו יג): "אמר עצל שחל בדרך". אומרים לו: רבך בתוך המדינה - עמוד ולך אצלו! והוא משיב להם: מתיירא אני שלא יהא ארי בתוך הרחובות, שנאמר: "ארי בין הרחובות". אומרים לו: הרי הוא דר אצל ביתך! והוא משיב להם: והארי בחוץ, שנאמר (משלי כב יג): "אמר עצל ארי בחוץ בתוך רחובות ארצח". אומרים לו: הרי הוא בתוך הבית! והוא משיב להם: ואם הולך אני ומוצא הדלת נעולה אני צריך לחזור! אומרים לו: פתוחה היא, שנאמר (משלי כו יד): "הדלת תסוב על צירה ועצל על מטתו". לסוף שלא היה יודע מה להשיב, אמר להם: אם הדלת פתוחה או נעולה, מבקש אני לישון עוד מעט, שנאמר (משלי ו ט): "עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך". עומד משנתו נותנים לפניו לאכול, והוא מתעצל לתת לתוך פיו, שנאמר (משלי כו טו): "טמן עצל ידו בצלחת נלאה להשיבה אל פיו".

ואיזהו השביעי? שנאמר (משלי כ ד): "מחורף עצל לא יחרוש",

Questions au Rav Dayan (tome 6)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

אמר רבי שמעון בן יוחאי: זה שלא למד תורה בנעוריו ורוצה ללמוד בזקנותו ואינו יכול, וזהו: "ושאל בקציר ואין". עד כאן גינה שלמה את העצל. ומשה רבינו, עליו השלום, אמר דבר גדול מכולם, שנאמר (דברים ל יד): "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו", רק הוצא דבר מתוך פיו (דברים רבה ח ו) ומי שמתעצל בזה שלא יוציא דברים מפיו, אין לך עצלות גדולה מזו.

ראה, איך העצל רחוק מן המידות הטובות ואינו שווה כלום לשליחות, כחלא שאינו שווה לשינים, שנאמר (משלי י כו): "כחומץ לשינים וכעשן לעינים כן העצל לשולחיו", ונאמר (משלי כא כה): "תאות עצל תמיתנו כי מאנו ידיו לעשות". ונאמר (משלי כו טז): "חכם עצל בעיניו משבעה משיבי טעם", פירוש של זה הפסוק כך הוא: מלך שיש לו רצים ושלוחים הרבה, ועשו כולם שליחותו של מלך, וגם השיבו דבר למלך כשחזרו משליחותם, ואחד מעבדי המלך היה איש עצל ומערים לומר: חולה אני! ואוכל משולחן המלך, וכשרואה חביריו יגעים מטורח הדרך, מחזיק עצמו חכם בעיניו מכל חביריו, ושטות היא בידו, דכתיב (משלי כב כט): "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב", אף כאן המלך משלם גמול לפקחים שהיו משיבים טעם המלך.

כללו של דבר: העצל אינו שווה לא לעולם הזה ולא לעולם הבא, כי מיאנו ידיו לעשות. ואמר החכם: העצל שבבני האדם - שנתעצל לקנות אוהבים חכמים ויראי השם יתברך. ויש יותר עצל ממנו - שכל אלו היו בידו ואיבדם. הקדוש ברוך הוא ברא בריה חלשה, האוגרת לחמה וטורחת כדי להחכים העצל, דכתיב (משלי ו ו): "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם". לכן יתבייש בראותו הנמלה זריזה וזהירה בעניניה, וילמד ממנה לאחוז (בה) [כמוה] במידת הזריזות, לצאת נפשו מחמת

Questions au Rav Dayan (tome 6)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

העצלות מידי שחת.

יש עצלות שהיא טובה מאד, כגון היושב ומתעצל לעשות רעות ולרדוף אחר התאוה. אמרו על אדם שרצה המלך לשלחו למקום סכנה ולא אבה ללכת, וחרפו המלך, אז אמר למלך: מוטב שתחרפני ואני חי משתתפלל בעדי ואני מת! ועל זה הענין אמרו רבותינו (פסחים ג ב): יש זריז ונשכר ויש זריז ונפסד, יש עצל ונשכר ויש עצל ונפסד: זריז ונשכר, שעושה מלאכה כל השבוע ואינו עושה בערב שבת. זריז ונפסד, שעושה מלאכה כל השבוע ועושה גם כן בערב שבת. עצל ונשכר, שאינו עושה מלאכה כל השבוע ואינו עושה בערב שבת. עצל ונפסד, שאינו עושה מלאכה כל השבוע ועושה בערב שבת.

ראה, איך העלו החכמים בלבבם שיש זריזות שהיא טובה ויש זריזות שהיא רעה, וכן בעצלות. לכן תחשוב, שתעשה הטוב בכל אברין ובכל מחשבותיך, ותבחר מכל אבר ואבר קצת קלות וקצת כבדות, והכל לשם שמים: תהא קל - לשבת עם חברים המתחברים לתורה ולמצוות, ותהא כבד - לשבת עם הליצנים ועושים רעה. ותהא קל בעיניך - לראות דת ודין ועניני המצוות, ותהא כבד בעיניך - לראות מעשה הבלים ולהסתכל בעבודה זרה [ובעריות]. ותהא קל באזניך - לשמוע מוסרים ותוכחות ודין תורה, ותהא כבד באזניך - לשמוע ניבול פה ודברים בטלים. ותהא קל באפך - לכעוס על הרשעים, ותהא כבד [באפך] - לכעוס על הצדיקים. ותהא כבד בפיו ובלשונך - במריבות ובסקרים ובליצנות ובלשון הרע, ותהא קל בפיו - בדברי תורה ותוכחות ולצוות על הטוב.

ותהא כבד בידך - להרים יד ברעך, ותהא קל בידך - ליתן צדקה ולעשות מלאכתך באמונה. ותהא כבד ברגליך - לילך בדרכי הרשעים וללכת למשתאות ובטיולים, ותהא קל ברגליך -

Questions au Rav Dayan (tome 6)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

לרוץ לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וללכת לבקר חולים ולעשות
לויה ולכלל המצוות. ותהא כבד בלבבך - לחשוב הרהורים רעים,
ותהא כבד - על הקנאה ועל השנאה, ותהא קל בלבבך -
לחשוב הרהורי תורה ולהשיג מעלות אהבת השם, יתברך,
ויראתו הטהורה. ובזה תהא קל וזריז בלבך להידבק באור
העליון.

Questions au Rav Dayan (tome 6)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions